

የጾታ እኩልነት እና ማህበራዊ ማካተት

የመረጃ ወረቀት

የጾታ እኩልነት እና ማህበራዊ ማካተት ዘላቂ እውነታዎች እንዲሆኑ ከተፈለገ ሁላችንም የየራሳችን ሚና አለን።

ይህ ሰነድ ከስርዓተ-ጾታ እኩልነት እና ማህበራዊ ማካተት ጋር የተያያዙ ቁልፍ ቃላትን እና ለምን አስፈላጊ እንደሆኑ መግቢያ ያቀርባል።

የሥርዓተ-ጾታ እኩልነት እና የማህበራዊ ማካተት ቃላትን መፍታት

● ማህበራዊ እና ጾታዊ ደንቦች

ማህበራዊ ደንቦች ብዙ ሰዎች የሚቀበሏቸው እና የሚያከብሯቸው ያልተፃፉ፣ መደበኛ ያልሆኑ "ህጎች" ናቸው። እንዲሁም የአንድ ቡድን ወይም ማህበረሰብ አባላት እንዴት መመላለስ እንዳለባቸው የሚገልጹ ናቸው። **የሥርዓተ-ጾታ ደንቦች** ለወንዶች፣ ለሴቶች እና ለሌሎች ጾታዎች ተገቢ ናቸው ተብለው የሚታሰቡትን ሚናዎች እና ባህሪያት ይወስናሉ። የማህበራዊ እና የስርዓተ-ጾታ ደንቦች በቡድን ውስጥ ወይም በቡድን ላይ ተጽእኖ ባላቸው ግለሰቦች የተጠበቁ ናቸው እንዲሁም በተለያዩ አውዶች እና ባህሎች ይለያያሉ።

ለምን አስፈላጊ ናቸው? ደንቦች እያንዳንዱን ማህበረሰብ ይቀርጻሉ። እነዚህ ብዙውን ጊዜ የማይታዩ የለውጥ እና የዕድገት መሰናክሎች ጎጂ የሆኑ ማህበራዊ ኢ-እኩልነቶችን እና ኢ-ፍትሃዊነትን ያጠናክራሉ። ለምሳሌ በጤና ስራተኛው ውስጥ ለሴቶች ያለውን እድል መገደብ።

የጉዳይ ጥናት፡- "ከተወሰነ ጊዜ በፊት አንድ ሰው ወደ ሆስፒታል መጣ፣ ችግሩ የሳንባ ነቀርሳ ነበር። ሰውዬው የኤክስሬይ ዶክመንቱን አመጣ እና ሰውየውን አግኝቼ ጉዳዩን ለማዳመጥ ስሞክር፣ ገና ከመጀመሪያው እንዲህ አለ፡ 'ዶክተር ነሽ? አንቺ ትንሽ ልጅ እንዴት ዶክተር መሆን ትችላለሽ?' " - የጤና ባለሙያ

ደንቦች የጤና፣ የጤና አስጊ ባህሪያት፣ የጤና ፈላጊ ባህሪያት እና ለአገልግሎቶች ያለ ተደራሽነት ላይ እንዲሁ ተጽዕኖ ያደርጋል። ይህም በጤና እና በደህንነት ላይ በህይወት ዘመናት እና በትውልዶች ሁሉ የሚቀጥል ኢ-እኩልነቶችን ይፈጥራል።

በዚህ ጉዳይ ላይ ምን እናድርግ? ደንቦች ቋሚ አይደሉም፤ በጊዜ ሂደት ሊለወጡ ይችላሉ።

እንዴት? ይህ ከአውድ አውድ ይለያያል። ነገር ግን **የኃይል ተለዋዋጭነት** መለወጥን እና ማህበረሰቡን ማሳተፍ ላይ ሊያጠነጥን ይችላል።

ያስታውሱ፣ አዋቂ ወንዶች እና ታዳጊ ወንዶች ጎጂ የሆኑ የስርዓተ-ጾታ ግንኙነቶችን እና ደንቦችን ለመለወጥ ቁልፍ ሚና ሊጫወቱ ይችላሉ።

"አባቴ ዶክተር መሆን እየቻልኩ ለምን ነርሰ መሆን ፈልጌ እንደነበር ጠየቀኝ። በዚያን ጊዜ ሴቶች ዶክተሮች ሊሆኑ እንደሚችሉ አላውቅም ነበር። ይህንን ሳውቅነበር የህልም ስራዬን የቀየርኩት።" - የጤና ባለሙያ

● የጾታ እኩልነት

በሁሉም ጾታዎች ውስጥ ያሉ ሰዎች እኩል መብት፣ እድሎች እና መከባበር እንዳላቸው ያረጋግጣል። የጾታ እኩልነት የጾታ ፍትሃዊነት የመጨረሻ ግብ ነው።

የጾታ እኩልነት በ ጤና ስራተኛ ውስጥ በሁሉም ጾታ ያሉ ሰዎች ወደመረጡት የጤና ሙያ እንዲገቡ፣ ለስኬት እንዲበቁ አስፈላጊውን ክህሎትና እውቀት እንዲያዳብሩ፣ በቂ ክፍያ እንዲከፈላቸው፣ ፍትሃዊ እና ደህንነቱ የተጠበቀ የስራ አካባቢ እንዲኖራቸው እና ጾታቸውን ሳይጠቅሱ በሙያ እንዲቀጥሉ ያስችላቸዋል። ይህ እንዲሆን፣ ቤተሰብን እና ስራን በማዋሃድ የመንከባከብን ዋጋን ለማንፀባረቅ የሰው ሃይሉ እንዲቀር ያስፈልጋል።

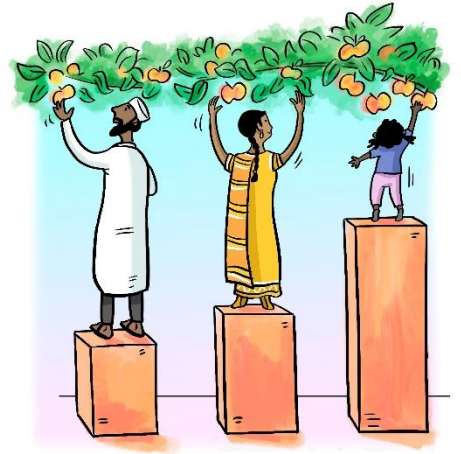
የጾታ እኩልነት በ ጤና አገልግሎት ማግኘት ውስጥ በሁሉም ጾታ ያሉ ሰዎች በጾታቸው ምክንያት አስፈላጊ የሆኑ የጤና አገልግሎቶችን በማግኘት ረገድ የተጎዱ እንዳልሆኑ እና ተመሳሳይ ጥራት ያለው እንክብካቤ እንዲያገኙ ያደርጋል።

● የስርዓተ-ጾታ ፍትሃዊነት

የተለያዩ ጾታ ያላቸው ሰዎች የተለያዩ ፍላጎት ሊኖራቸው እንደሚችል ተገንዝቦ እንደ እነዚህ ፍላጎቶች ፍትሃዊ አያያዝ መፈለግ። አላማው እኩል መብቶችን፣ እድሎችን እና መከባበርን (እኩልነትን) ማረጋገጥ ነው።

በተግባራዊ መልኩ፣ በደረጃ መጫወቻ መስክ ላይ የተለያዩ ጾታ ያላቸው ሰዎች እንዳይከውኑ ለሚከለክለው ታሪካዊ እና ማህበራዊ ጉዳዮች ካሳ ለማግኘት እርምጃዎች ብዙውን ጊዜ በቦታ ላይ ይቀመጣሉ።

የስርዓተ-ጾታ እኩልነት እንዲኖር ከተፈለገ የጾታ ፍትሃዊነት ያስፈልጋል። ፍትሃዊነት ዘዴ ነው። እኩልነት ውጤቱ ነው።

● ማህበራዊ ማካተት

ማህበረሰባዊ ማካተት መዋቅራዊ እና ተቋማዊ መሰናክሎችን ማስወገድን በማካተት እንደ ሴቶች፣ በቁጥር አነስተኛ የሆኑ ብሄረሰቦች እና አካል ጉዳተኞች ያሉ በአንድ የተወሰነ አውድ ውስጥ የመገለል አደጋ ተጋላጭ የሆኑ ቡድኖች በኢኮኖሚ፣ ማህበራዊ፣ ፖለቲካዊ እና ባህላዊ ህይወት ውስጥ ሙሉ በሙሉ ተሳታፊ መሆናቸውን ማረጋገጥ ነው።

በገዛ ራሱ ፍቺ፣ ሁሉንም የሰዎች ስብስብ አካታች እንዲሆን ማድረግ እና በህብረተሰባቸው ወይም በማህበረሰባቸው ውስጥ ዋጋ እንዳላቸው እንዲሰማቸው ማድረግ ነው።

ለምን አስፈላጊ ሆነ? እንዲገለጹ የተደረጉ ወይም በህብረተሰቡ ዳር ላይ አይነት ስሜት የሚሰማቸው ግለሰቦች ወይም ቡድኖች ላይ ብዙውን ጊዜ በጤናቸው እና ደህንነታቸው ላይ ቀጥተኛ የሆነ አሉታዊ ተጽዕኖ አለ።

ለጤና እንክብካቤ አቅርቦትም እንዲሁ አስፈላጊ ነው። የጤና አጠባበቅ ጥራትን ለማሻሻል እና የአገልግሎቶችን ተደራሽነት ለማስፋት፣ በህዝቡ ውስጥ ላሉ ቡድኖች ሁሉ አካታች እና ምላሽ ሰጪ መሆናቸውን ማረጋገጥ አስፈላጊ ነው። ይህ ሰዎች የጤና እንክብካቤ እንዳያገኙ የሚከለክሉትን መሰናክሎችን መበታተን ያካትታል።

ከፍተኛ ጠቃሚ ምክር፡- የስርዓተ-ጾታ እኩልነት ሴቶች እና ልጃገረዶች እንዴት እንደተገለጹ ለመረዳት ጾታን እንደ መግቢያ ነጥብ ቢጠቀምም፣ ማህበራዊ ማካተት በማንነታቸው ምክንያት መገለል እና ተጋላጭነት ያጋጠማቸው የተወሰኑ ቡድኖች እንዳሉ ይገነዘባል።

የመገለል አደጋ ላይ ያሉ ተጋላጭ ቡድኖች ሊሆኑ የሚችሉት፡-

- የጤና አገልግሎት አቅርቦት አጥረት።
- በአመራር እና በውሳኔ አሰጣጥ ላይ በቂ ያልሆነ ውክልና እና/ወይም ተሳትፎ መኖር።
- በማህበራዊ ማንነታቸው ወይም በጤና መጓደል ምክንያት አድልዎ ወይም መገለል ማድረስ።
- መብቶቻቸውን ለመጠቀም የተገደቡ መብቶች እና/ወይም የሃይል እና የኤጀንሲ አጥረት። ይህ በጤና ፕሮጀክቶች ውስጥ ያሉትን በማካተት በማህበረሰቡ ውስጥ እንደ እኩል አባላት የመሳተፍ ችሎታቸውን ያዳክማል።

● ተደራራቢ ማንነት

ተደራራቢ ማንነት ሁሉም ሰው ልዩ መብት፣ ተጋላጭነት እና መገለል የሚያጋጥመው በማህበራዊ ማንነቶች ወይም ባህሪያት ላይ በመመስረት የተለያዩ እንደሆነ እውቅና ይሰጣል። እነዚህ ባህሪያት የሚያጠቃልሉት፡- ጾታ፣ የጾታ ማንነት፣ ዕድሜ፣ ችሎታ፣ ጂኦግራፊያዊ አካባቢ፣ ጾታዊ ዝንባሌ፣ የስደት ሁኔታ፣ ሃይማኖት፣ ብሄር፣ ዘር እና ማህበራዊ ኢኮኖሚያዊ ደረጃ ናቸው።

ሆኖም፣ ተደራራቢ ማንነት በግለሰብ ማንነት ላይ አያተኩርም። ይልቁንም፣ የትኞቹ ቡድኖች እንደተገለጹ እና የትኞቹ ኃይላን እንደሆኑ በሚወስኑ የስልጣን እና የጭቆና ስርዓቶች ላይ ያተኩራል።

ግለሰቦች የጋራ ልምዳቸውን ቢያካፍሉም፣ ሁላችንም እንደየራሳችን አውድ በጣም የተለያዩ ሕይወት እንኖራለን። በእያንዳንዱ አውድ ውስጥ፣ እርስ በርስ የሚጣረሱ እና መድልዎ የሚያደርጉ አወቃቀሮች አሉ፣ እና እነዚህ አወቃቀሮች በህጋዊ ስርዓቶች፣ ባህል፣ እምነት እንዲሁም የትምህርት ስርዓቶች ላይ የተመሰረቱ ናቸው።

የጾታ እኩልነት እና ማህበራዊ ማካተት በጤና እንክብካቤ ውስጥ አስፈላጊ የሆኑት ለምንድን ነው?

በዘላቂ የእድገት ግቦች (SDGs) ላይ እንደተገለጸው፣ የሥርዓተ-ጾታ ኢ-እኩልነት እና ማህበራዊ መገለል ለጤና እና ደህንነት መጓደል ዋና መንስኤዎች ናቸው እና በማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊ እና የጤና ውጤቶች ላይ ቀጥተኛ ተፅዕኖ አላቸው።

የስርዓተ-ጾታ ኢ-እኩልነትን እና ማህበራዊ መገለልን ለመቅረፍ የሚደረጉ ጥረቶች ዘላቂ እና ቀጣይነት ያለው ለውጥ፣ እድገት፣ ልማት እና መረጋጋት ያመራሉ።

በሁሉም አገሮች ማለት ይቻላል፣ በተለያዩ መጠኖች ጾታ፣ የጾታ ማንነት፣ ዕድሜ፣ ችሎታ፣ ጂኦግራፊያዊ አቀማመጥ፣ ጾታዊ ዝንባሌ፣ የፍልስጥ ሁኔታ፣ ሃይማኖት፣ ጎሳ፣ ዘር እና ማኅበራዊ-ኢኮኖሚያዊ ደረጃ ለማህበራዊ መገለል እና መድልዎ ምክንያቶች ሆነው ቀጥለዋል።

ተጋላጭ ወይም የተገለሉ ቡድኖች በጤና አጠባበቅ ተነሳሽነት ወይም አገልግሎት ውስጥ በግልፅ ካልተጠቁ እና ካልተሳተፉ በስተቀር፣ ከታሰበው ተጽዕኖ ተጠቃሚ ሊሆኑ የሚችሉበት እድል ዝቅተኛ ነው።

በተጨማሪም፣ የጾታ እኩልነት እና ማህበራዊ ማካተት በድርጅታዊ አወቃቀሮች እና እንቅስቃሴዎች ውስጥ መሠረታዊ ናቸው። ለምሳሌ፣ የሚያገለግሉትን ማህበረሰቦች የሚወክሉ የአመራር ቡድኖች ጥራት ያለው የጤና አገልግሎት ለማቅረብ ውጤታማ መንገዶችን ለመለየት በተሻለ ሁኔታ ተቀምጠዋል።

የሥርዓተ-ጾታ እኩልነትን እና ማህበራዊ ማካተትን ችላ ማለት ጎጂ ደንቦችን ሊያጠናክር አልፎም እኩልነትን እና መገለልን ሊያራምድ ይችላል።

ማጠቃለያ

በአለም አቀፍ ጤና ላይ የጾታ እኩልነትን እና ማህበራዊ ተሳትፎን ለመፍታት ምንም አይነት ሁለንተናዊ ንድፍ ሊኖር ባይችልም፣ በየቀኑ የምንነጋገርበት፣ የምናስብበት እና የምንተገብርበት መንገድ ሁሉንም ሰው የሚጠቅሙ ሞገዶችን ይፈጥራል።

የስርዓተ-ጾታ እኩልነት እና ማህበራዊ መካተትን ለሁሉም ዘላቂ እውነታዎች ለማድረግ የበኩልዎን ስለተጫወቱ እናመሰግናለን!